

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of the Faculty of Education
Yıl/Year: 2024 ♦ Cilt/Volume: 8 ♦ Sayı/Issue: 14, s. 278-288

HATAY BÖLGESİNDE TÜRBELER VE İŞLEVLERİ

İnci GÜL

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, incgl.111@gmail.com

Orcid No: 0009-0006-7539-478X

Prof. Dr. Bülent ARI

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, bulentari01@gmail.com

Orcid No: 0000-0002-7807-366X

Özet

Hatay'ın çok kültürlü bir yapısı mevcuttur ve bu mevcudiyet doğrultusunda bu bölgede çeşitli inanç ve ritüeller bulunmaktadır. Bu makalede bölge insanlarının inançsal faaliyetlerinden biri olan türbe ziyaretleri incelenmiş, türbelere gitme sebepleri, bu kutsal mekânların kerametleri, halk arasında dilden dile aktarılan rivayetler kayda geçirilmiştir. Bu bağlamda İskenderun ve bölgesinde yaşayan insanların yaptığı türbe ziyaretleri, eylem ve ritüellerinin manaları incelenmiş ve anlamlarına ulaşmaya çalışılmıştır. İskenderun'daki Şih Muhammed el Kerim Türbesi ve Serinyol'daki ismi olmayan, Seyd el Hıdır, Seydne Şih Hasan, Seydne Şih Musa ve Şih Yusuf el Hakim'in ortak buluşma noktası olduğuna inanılan türbe, havaalanı yapımına mani olduğuna inanılan Şih Hıdır Aleyhisselam Türbesi ve bu türbelerde ritüelleşen eylemlerin bölge halkının kültürüne yansımaları ele alınmıştır. Bu makale, Hatay bölgesinde yaşatılan evliya kültürlerinden olan türbe inançlarının, insanların yaşantılarında nasıl devam ettirildiği konusunu ele almış ve çalışmada önemli üç türbenin hayatlardaki yerleri, bu türbelere dair inançlar, Türk kültüründe var olan atalar kültürünün İslamiyet etkisiyle birlikte evliya kültürüne dönüştüğü ve bu bölgede, ölmüş ataların ruhları için yapılan eylemler aktarılmıştır. Bu çalışmada Hatay'ın İskenderun ve Serinyol mahallesinde görülen türbe inançları gözlem ve görüşme yöntemiyle kaydedilmiş olup yaşatılan sözlü kültür mirası yazıya geçirilmiştir. Bununla birlikte bilgilere ulaşabilmek için on iki kaynak kişiyle görüşülmüş, bu kişiler türbe yaşantılarına dair doğrudan tecrübe sahibi oldukları için belirlenmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Türbe, İnanç, Atalar Kültü, Evliya İnancı

TOMBS AND THEIR FUNCTIONS IN HATAY REGION

Abstract

Hatay has a multicultural structure and there are various beliefs and rituals in this region. In this article, visiting tombs, which is one of the religious activities of the people of the region, has been examined and the reasons for going to tombs, the miracles of these sacred places and the rumors passed down from word to mouth among the people have been recorded. In this context, the meaning of the tombs visits, actions and rituals of the people living in İskenderun and Serinyol regions were examined and their meanings were tried to be reached. The Tomb of Şih Muhammad el Kerim in İskenderun and the unnamed tomb in Serinyol, which is believed to be the common meeting point of Seyd el Hıdır, Seydne Şih Hasan, Seydne Şih Musa, Şih Yusuf el Hakim and the reflection of the ritualized actions in these tombs on the culture of the local people were examined. This study dealt with the issue of how the tombs beliefs, which are among the saint cults kept alive in the Hatay region, are continued in people's lives, and the place of two important tombs in their lives, the beliefs about these tombs and the ancestors in Turkish culture, where the culture of the saints has turned into a saint culture with the influence of Islam. The actions taken are reported. In this study, the shrine beliefs observed in Hatay's İskenderun and Serinyol neighborhoods were recorded through observation and interview methods and the preserved oral cultural heritage was transcribed into written form. In addition, twelve resource persons were interviewed to gather information, selected because they had direct experience with the life and practices surrounding the shrines.

Key words: Tomb, Beliefs, Ancestors Cult, Saints Belief

Giriş

Bu makalenin içerdiği saha, tarihi ve günümüz yaşayışı bakımından çok kültürlü bir şehrin çeşitli kültürlere sahip ilçesi İskenderun, buraya bağlı birkaç küçük belde ve Antakya'ya bağlı Serinyol mahallesidir. Serinyol, Akdeniz Bölgesi'nin Hatay ilinde bulunan, Antakya'ya bağlı bir mahalledir. Eski adı hala yaygın olarak kullanılan "Bedirge"dir. "Bedirge" terimi, kökenini eski "Patrikeyn" kelimesinden aldığı halk arasında söylenmektedir. (URL1). Bu kelime, Arapça'da "iki Patrik" anlamına gelmektedir. İskenderun kentinin kuruluşu tarih öncesi devirlere dayanmaktadır. Karaağaç bölgesinde bulunan ve Telliköy adını taşıyan höyükte, Mc. Evan tarafından keşfedilen bazı çanak çömlek parçaları, buranın antik çağ öncesi yerleşime açıldığını göstermektedir. Milattan Önce 2000'li yıllarda burada Hititlere bağlı Kadu Beyliği'nin kurulduğu bilinmektedir; "Kadu" kelimesi, Hitit dilinde "körfez" anlamına gelmektedir (URL2). Makedon Kralı Büyük İskender, Darius'a karşı kazandığı İssos Savaşı'ndan sonra, M. Ö. 333'te geldiği şehre kendi ismini vermiştir ve bu şehir İskenderun olarak anılmaya başlamıştır. Daha sonra, M. Ö. 302'de İskenderun'un komutanı Antigonos tarafından günümüzdeki İskenderun kurulmuştur. İskenderun'u, Büyük İskender'in adını verdiği diğer şehirlerden ayırmak amacıyla Alexandretta veya Alexandria Minor (Küçük İskenderiye) gibi isimlerle de anılmıştır. Emevi ve Abbâsî dönemlerinde de benzer anlamda İskandaruna ismi kullanılmış ve bu ad günümüze kadar ulaşmıştır (URL2). Hatay, Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden biri ve insanlığın ilk yerleşim alanlarından biri olarak bilinen, zengin bir etnik kimliğe sahip bir şehirdir. Hatay, tarihi boyunca çeşitli inançlara ve farklı kültürlere ev sahipliği yapmıştır. Bu bölge, birçok sanatçı ve bilim insanı yetiştirerek zengin bir kültür birikimine sahip olmuş bunun yanı sıra bu kültür birikimini günümüzde de korumaya çalışmaktadır. Türkiye'nin kültür başkenti olarak anılan Hatay, her dönemde gözde bir kent olup kendine has kozmopolit yapısını da korumaya çalışmaktadır. (Türkan, 2016: 140)

Tarih boyunca üç kıtanın birleşim noktasını oluşturan Hatay, farklı inanç ve kültürlerin buluşma yeri olmuştur. Bu bağlamda, kentin kendine has bir karaktere sahip olduğunu vurgulamak gerekir. Bir zamanlar Roma İmparatorluğu'nun üçüncü büyük kenti olan ve İncil'de adı geçen Antakya, Müslümanlar, Yahudiler, Hristiyanlar ve putperestler gibi çeşitli toplulukların bir arada yaşadığı benzersiz bir mozaik yapıya sahiptir. M. S. 1. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkan Hristiyanlık, Kudüs dışında ilk defa Antakya'da yayılmaya başlamıştır. Bu dönemde Hz. İsa'ya inananlara "Hristiyan" adı verilmiş ve burada ilk kilise inşa edilmiştir. Antakya, o sıralarda Roma İmparatorluğu'nun Roma ve İskenderiye'den sonra nüfus bakımından en büyük üçüncü şehri olma özelliğine sahipti.

Roma'nın gözde şehirlerinden biri ve doğunun başkenti olan Antakya, M. S. 256 ve 260 yıllarında Sasani hükümdarı Şapur tarafından işgal edilmiştir. 396 yılında Roma İmparatorluğu ikiye bölündüğünde, Antakya Doğu Roma (Bizans) sınırları içerisinde yer almıştır (Başeymez, 2019: 31). Antakya en ihtişamlı dönemlerini Bizans İmparatorluğu sırasında yaşamış ve zaman içerisinde geçirdiği değişimlere rağmen sürekli olarak iki temel özelliğini korumuştur: çok kültürlülük ve hoşgörü anlayışı. Yüzyıllar boyunca pek çok değişime uğrayan Antakya bölgesi, defalarca büyük depremler atlatmış ve her seferinde ayakta kalmayı başarmıştır. 1084'te Anadolu Selçuklu Sultanı Kutalmışoğlu Süleyman Şah, Antakya'yı ele geçirmiştir. Ardından, 1098'de Haçlıların uzun süren seferleri ve kuşatmaları sonucunda şehir tekrar Haçlıların kontrolüne geçmiş ve Latin devletinin başkenti olmuştur. Aradan geçen yüzyıllar ve gelişen olaylardan sonra 1920 yılında imzalanan Ankara Antlaşması ile özerklik kazanan Antakya, İskenderun Sancağı'na bağlanmış ve 1938 yılında kurulan yakın tarihimizin en küçük ve en kısa devletlerinden biri olan Hatay Devleti'nin merkezi olmuştur. Bununla birlikte aynı yıl Mustafa Kemal Atatürk'ün hastalığının tüm dünyada duyulmuş hale gelmesi, uzun yıllar boyunca çözülemeyen ve Türkiye Cumhuriyeti'ne eklenmek istenen Hatay'ın il olma meselesinin yarım kalacağına dair endişeleri artırmıştır. Ancak Atatürk, hastalığına rağmen Hatay'a bir gezi düzenleyerek bu meselenin çözülene dek burada kalacağını

duyurmuştur. Sonrasında Fransızların ve İngilizlerin antlaşma isteği üzerine tekrar Ankara'ya dönmüştür. 1939 yılında Atatürk'ün "Benim şahsi meselem" dediği Hatay, meclisin aldığı bir kararla Türkiye Cumhuriyeti'ne katılmıştır. Yüzyıllar boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Hatay, artık çeşitli topluluklarla birlikte bir Türk yurdudur. Hatay adına verilen mücadeleler, kenti daha da değerli kılmıştır. Araştırmanın amacı, bu bölgelerde yaşayan inançsal yapının, kùltürlerin evrilmesinin temelini oluşturan zemine inebilmek ve tüm bu dinsel dairede ele alınabilen türbe inançlarına dair rivayetleri kayda geçirmektir. Bu araştırma, kişilerin öznel yaşantılarından yola çıkarak bölgede yaşayan inanç sistemini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu çalışmanın önemi ise İskenderun bölgesindeki insanların türbelere ve bu doğrultuda yaşatılan inanç sistemlerine inerek bölgede yayılan rivayetleri kayıt altına almış olmasıdır. Bu çalışmayla birlikte, türbelerde dua eden insanların aslında türbeye adını vermiş olan evliyadan değil de doğrudan yaratıcıdan medet umdukları ve istek, dilek yahut arzularını kendilerince kutsiyet atfedilmiş mekânda Allah'a yönelttikleri gerçeği ortaya konmuştur.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, bölgede yaşayan inançsal yapının, dinsel dairede ele alınan türbe inançlarının temelinde yatan sebepler ve bireylerin kendi öznel yaşantılarınca türbelere yükledikleri anlam ve değerlerin zeminine inebilmek için nitel araştırma yöntemlerinden gözlem ve görüşme kullanılmış, görüşme tekniğinin yarı yapılandırılmış yöntemi uygulanmıştır. Yönlendirilmemiş görüşme ve yönlendirilmiş görüşmeden farklı olarak yarı yapılandırılmış görüşmede, araştırılan konu hakkında aynı türden bilgilerin toplanması için görüşme başlamadan kaynak kişiye hazırlanan görüşme başlıklarının yer aldığı form ile başlatılıp devamında yönlendirilmemiş görüşmeye daha yakın bir saha araştırması yapılmıştır. Yönlendirilmemiş görüşme, derleyici tarafından ortaya atılan bir konu üzerinde kaynak kişinin neredeyse tamamen serbest bir şekilde genel mahiyette konuşması (Çobanoğlu, 2021: 88) olması sebebiyle görüşülen kaynak kişiler kendi yaşantı ve bilgilerini araştırmacılara geniş çerçevede aktarabilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubu, bölgede yaşayan ve türbelere dair tecrübeleri ve bilgisi olan bireylerdir. Araştırmanın örneklem grubunu, on biri kırk yaşın üstünde, biri kırk yaşın altında olmak suretiyle toplam on iki kişi oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmadaki veriler, araştırmacıların hazırladığı konuya dair başlıkların yer aldığı görüşme formu ve devamında yönlendirilmemiş görüşme sonucu elde edilmiştir. Veri toplama süreci, 2023 yılının Aralık ayında başlamış olup 2024 yılının Şubat ayında son bulmuş, toplamda on iki kişi ile görüşülmüştür. Veriler, kişilerin doğal ortamında toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmacıların kaynak kişileri dikkatli olarak dinlemesiyle, bilgileri alakalı yahut önemsiz şekilde sınıflandırması analizin ilk aşamasını oluşturmaktadır. Devamında ise araştırmacının notları ve kaynak kişilerin vurgu yaptığı noktalarla birlikte bir özet çıkartılmış olup ilerleyen aşamalarda belirlenen temalarla birlikte görüşme sonucunda elde edilen bilgiler kategorize edilmiş ve buna göre çıkarımlar elde edilmiştir.

İnançlar Bağlamında Kullanılan Kavramlar

İnanç bağlamında ele alınacak ilk kavram mitolojidir. Mitoloji, ilkel ya da arkaik bilimsel düşüncelerin ilk girişimlerini kuşaktan kuşağa sözlü kültür içerisinde aktarmaya çalışan ilk bilim alanlarından biridir (Bayat, 2005: 3). Bu yönüyle de mitoloji, evrenle ilgili bilgilerin simgesel kaynağı olarak düşünülebilir. *"Yunanca 'myth, epos, lagos' Osmanlı Türkçesi 'esâtir, ustûre' Türkiye Türkçesi 'söylence' olan, yaşadıkları bağlamlarda gerçek ve kutsal kabul edilen, ilkel*

insanların dönemin şartlarında oluşan durumlara yönelttiği 'nasıl, neden' sorularına dönem şartları içerisinde verdiği cevaplardır. Anlam paradigmasına göre mit, bir düşünce tarzı, bir şuur ve bilinç çeşididir. O halde mit, dünya hakkındaki gerçekliğin ta kendisidir ve diyalektik mantığın sonucudur" (Bayat, 2005: 3).

İkinci olarak ele alınması gereken kavram ritüeldir. Ritüel, ortak özellik ve işlevlere göre bireylere veya gruplara ilişkin bazı değerlerin, sembolik ve az çok değişmeyen sıralı davranış biçimleriyle uygun zamanlarda tekrarlanmasıyla oluşur (Karaman, 2010: 227). Bireysellikten ziyade kolektif bilinç ile ortaya konulan ritüel, ortak duygusal inançlar doğrultusunda geçmişten günümüze yaşayan insanların sık sık tekrar ettikleri durumlar olarak sosyal bilimlerin temel konularından biri olmuştur. Her ne kadar ritüeller çoğunlukla dini nitelikte olsa da yalnızca din alanıyla sınırlanmamakla birlikte din dışı ritüeller de olabilir. "Max Gluckman ritüelleri törensel faaliyetlere benzer fakat mistik düşünceleri de içine alan faaliyetler olarak ele alır." (Karaman, 2010: 229). Ritüelin sosyal bütünleşmeyi sağlaması, ortak duygu dili yaratması, topluluğun kolektif bilincini güçlendirmesi, grupları bir arada tutması gibi önemli toplumsal işlevleri vardır.

Bir başka kavram ise költür. Tabiat kuvvetlerine olan inanç neredeyse bütün halkların inanışlarında mevcuttur ve sadece tabiata atfedilmekle kalmayıp aynı zamanda farklı nokta ve durumlara da insan zihni ve inancı tarafından kutsallık verilmiştir. Fiziki çevrede volkanlar, denizler, ırmaklar, ateş, fırtına, gök gürültüsü, yıldırım, ay, yıldızlar ve güneş gibi doğa unsurları, insanlarda hayret, korku ve saygı duyguları uyandırmaktadır. Bu duyguların sonucunda, bu doğal olaylar ve oluşumlar kutsal bir nitelik kazanarak költürel bir anlam taşımaya başlamıştır. Költ sözcüğü Türk diline Fransızcadan geçmiştir. "Türkçe sözlükte 'tapma', 'tapınma', 'din', 'dinî tören', 'ibadet', 'âyin' şeklinde tanımlanmıştır." (TDK, 1998: 1436). Költ (tapım), dua, kurban ve belirli kurallar, yöntemlerle gerçekleştirilen dinsel törenleri, yani ritüelleri ifade eden bir terimdir. "Tapım için farklı dinlerde belirli tapınak yerleri kullanılır. Müslümanların Cuma namazı, Hristiyanların Pazar ayini ve genel olarak tüm inanç sistemlerinde ortak olan bayram günleri gibi belirli zaman dilimleri bu tapım ritüelleri için ayrılmıştır. Eski Türk dininde doğa költlerinin yanı sıra atalar költü ve "Gök Tanrı" inancı da etkilidir." (Köksal, 1987: 228). Bu bağlamda bakıldığında Türklerin doğa olaylarına, suya, ateşe yani tabiata çok önem verdiği görülmektedir. Költler kendi içerisinde önemli işlevler ve inançlar taşıyan birçok alt başlığa ayrılabilir. Örneğin su, birçok költürde önemli bir yer ve işlev taşıyan hayat verici özelliği sayesinde, çeşitli mitoloji ve inanç sistemlerinde kendine sıkça yer bulmaktadır. Türklerin inanç ve költür dünyasında yer-su inanışları içerisinde yer alan su, her zaman büyük bir anlam ve değere sahip olmuştur. Bu yüzden tarihî süreçte Türkler suya, temsil ettiği özelliklerinden hareketle farklı anlamlar yüklemişlerdir.

"Türk kozmogonisinde su, ilk varlık veya varlıkların özü olarak kabul edilir. Diğer bir ifadeyle Türkler suyu, yaratılışın ilk ve temel nüvesi olarak kabul eder. Bu anlayışa göre evren, kozmostan önceki düzensiz kaos malzemesinden (sudan ve topraktan) yaratılmıştır. Su, bu özelliği ile evrenin oluşmasına sebep olan temel unsur olarak görülür." (Bayat, 2007: akt. Kıyak, 2013).

Türk düşünce sisteminde su, hayatın, verimliliğin ve bereketin kaynağı olarak önemli bir yere sahiptir. Özellikle, gökten düşen suyun (yağmur) günümüz Türk toplumları tarafından "rahmet" olarak adlandırılması, bu değerinin bir göstergesidir. Bahar mevsiminde su, bereketin sembolü haline gelir. Zira toprak ve insan, su sayesinde hayat bulur ve doğa, onunla canlanır. İnsanlar, inançları doğrultusunda ziyarette buldukları türbe bahçelerine su dökerler ve bu su dökmelerin kaynağında yatan sebep türbedeki kutsallığa rahmet dilemek, yaratıcının bereketini toprağa aktarmaktır. Bir başka kutsallık atfedilen kavram atalar költüdür. Atalar költü Türk toplumunda çok önemli bir yere sahiptir. "Ata kelimesi Azerbaycan ve Türkmen Türkçelerinde 'ata-baba', 'ecdad', Başkurt ve Tatar Türkçelerinde 'ata-baba(lar)', Kazak ve Kırgız Türkçelerinde 'ata-baba', Özbek Türkçesinde 'ata-baba', 'ecdad', Uygur Türkçesinde 'atılar', 'ata-buva'." şeklinde kullanılmaktadır. (Költür Bakanlığı, 1991: 32). Atalar költürü, geniş bir perspektiften bakıldığında ataların anılması olarak tanımlanabilir. Kuzey ve Orta Asya'daki hemen tüm

kavimlerde görülen bu kültür, ataerkil aile yapısının bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Atalar kültürünün izlerine, en eski Türk topluluklarından biri olan Hunlar döneminde rastlanmıştır. Bazı bilim insanlarıncı kùlt kavramı ise kutsal ve yüce olarak görülen varlıklara saygı anlamına gelmekte ve bu saygı da beraberinde ritüelleri doğurmaktadır. Bu kùlt, esasında ölmüş atayı anmak, onun için kurbanlar adamak inancıdır. Kişi, inancı doğrultusunda yaratıcısına ihtiyaç duyar ve bu ihtiyacı gidermek için çoğu zaman doğrudan değil de araya araçlar koyarak eylemlerde bulunur. Aradaki aracı, kişi için cennetteki ataları ya da hakkındaki rivayetler doğrultusunda “sevgili kul” mertebesinde gördükleri kişi ve kişilerdir. Ölüler kùltü Türk kùltüründe çok önemlidir ve eski Türk topluluklarında ölümle ilgili çok fazla kùlte rastlanmaktadır. Göktürk Kitabelerinde de ölümle ilgili cümleler görülmüştür. Kültigin Anıtında, “*Zamanı Tanrı yaşar insanoğlu hep ölmek için türemiş*” (Ergin, 2000: 27) cümlesi bulunmaktadır. Yani Türk insanının bakış açısına göre zamandan kavramından uzak olan şey Tanrı’dır. Bazı düşünörlere göre ölümlerin ilahileşme gücü oldukça sınırlıdır. Bu nedenle, ölenlerin kutsallaşma şansı neredeyse yok gibidir. Ölen bireyler, gerçek ataları temsil etmediklerinden, onlara yönelik yapılan ritüeller de ata kùltürü bağlamında değerlendirilemez. Gerçekten de ataların öldükten sonra bir kùlt nesnesine dönüşmesi gerekmektedir. Bu dönüşüm sayesinde, atalar kùltünden söz etmek mümkün hale gelir. Türk kùltürü üzerine yapılan çalışmalarda ise genel olarak atalar kùltünün ölmüş ecdadın takdisine dayandığı vurgulanmıştır. Özellikle atanın öldükten sonra üstün birtakım güçlerle donandığını kabul eden bu düşünöye göre, ölen bir kişinin kendi ailesine yardım edebileceği inancı gelişmiştir. “*Korku ve saygı duygularının bir arada görüldüğü söz konusu kabul edişte, ataların ruhlarına kurban kesme ve onlara ilişkin nesnelere özenle koruma görülmektedir.*” (Ocak, 1992: 12) Ölüler kùltünün temelini bakıldığında atalar kùltünden farkı, kişinin ölmüş olması gerekmektedir. Tüm bu kùltlerle birlikte aktarılması gereken ve bölgede örneğinin görüldüğü dağ kùltü de vardır. Türbe inancına bakıldığında dağ kùltünün örneklerine sıklıkla rastlandığı görülmektedir. Dağın kutsallığı inancıyla ilgili örneklere bakıldığında Türkiye’nin hemen her tarafında her kesimden her yaş grubunda olan insana rastlandığını ancak bu kùltün Alevi toplumlarında daha yaygın ve daha güçlü olduğu özellikle görülmektedir. “*Hacıbektaş’taki Arafat Dağı ile Kırıkkale’deki Hasandede köyünün yakınındaki Denek Dağı kutsal olarak tanınan dağlardandır. Yüksek dağ ve tepelerde yatır ve türbe gibi adak yerleri bulunmakta, sunulan adak ve kurbanlarla öteki inanç ve uygulamalar hep bu yatırırlar ve türbeler etrafında yerine getirilmektedir.*” (Türk 2004; akt. Türk, 2023). Türbelerin genellikle şehir merkezlerinden uzak ve dağlara yakın yapılmış olması, dağ kùltü inancıyla doğrudan ilişkilendirilebilmektedir. İskenderun körfezinin doğusunda, Amanos Dağı’nda bulunan “yarık kaya” İskenderun’a özgü simgelerden biridir. Halk arasında “Şakkit Ali” olarak bilinen bu “yarık kaya” Hz. Ali’nin kılıcı olan Zülfikar’ın dağı yardığı yer olarak bilinir.

İskenderun İli ve Serinyol Mahallesiindeki Türbe ve İnançlar

Kùltür mirasının zenginliğiyle bilinen Hatay’da yaşayan folklorik özelliklerden biri türbeler ve bu türbelerin mucizelerine inanmaktır. İnsanlar bu inançları doğrultusunda türbe ziyaretlerinde bulunurlar. Bu türbelere Hatay içerisinde yerel ağızda “ziyaret” ya da “ziyara” adı da verilmektedir (KK5). Türbeden söz etmenin çağrıştırdığı iki yakın kavram “yatır” ve “makam”dır. Yatır, türbe ya da sade mezar halinde, içinde doğaüstü güçlerden yardım almaya aracılık ettiği kabul olunan bir kişinin gömülü bulunduğu yerdir. Makam ise önemli bir kişinin, ömrünün belli bir döneminde yaşadığı ve etkinlik gösterdiği yerde bulunan, içinde gömülü olmadığı, temsili mezarıdır (Kadioğlu vd. 2011: 29). İnsanlar türbelere birçok inanç sebebiyle gitmektedir. Bunların arasında türbeler aracılığıyla Allah’tan dilek dileme, adak adama, kabul olunan dilek neticesinde hayır yapma sebepleri vardır. Görüşölen kaynak kişilerden alınan bilgi doğrultusunda, İskenderun Mustafa Kemal Mahallesiinde bulunan Şih Muhammed El Kerim Türbesine, bölgede yaşayan Arap kökenli insanların daha çok gittiği söylenmektedir (KK1). Bu türbe birkaç sene evvel imara açılmak için kapatılmak istenmiş fakat bölgede yaşayan insanların çabaları ve topladıkları imzalar sonucunda imara açılması önlenmiştir. İnsanlar, ziyaret adı da

verilen ve kutsallık atfedilen bu mekânda türbeyi çevreleyen bahçede kanlı kurban ve kansız kurban verebilmektedir. Kanlı kurban, tercih edilen bir adak hayvanının –büyükbaş veya küçükbaş olmak üzere- türbe çevresinde kanının akıtılmasıdır. Kansız kurban ise civarda bulunan insanlara yardım etmek niyetiyle gönülden kopan yiyecek-içecek ikramıdır. Alanın çok geniş olmaması sebebiyle içeride kanlı kurban olarak daha çok horoz gibi kurbanlar tercih edilmektedir (KK3). Daha önce dilekte bulunan ve dileği kabul olan kişi, bu türbe içerisinde horozun etini haşlayıp suyuna bulgur pilavı yapmakta, yemeğin tamamını o gün türbeye gelen insanlara dağıtmakta, dileğinin kabul oluşunu bu şekilde kutlamaktadır. Gündelik hayat ve dinsel inançların keşiştiği noktada aynı eylemlerin olması, insanların bu dinsel törenlere daha çok sahip çıkmasına sebep olmuş durumdadır. Bu bahsi geçen türbe, şehir merkezinin içinde olması, ulaşımın kolay olması gibi sebeplerden devamlılığın kesilmediği bir türbedir. (KK3) Alan araştırması sırasında kapıdan içeri giren insanların dua edip ortalama on beş dakika içerisinde türbeden çıktıkları gözlenmiştir. Kaynak kişilerimizin verdiği ortak bilgilere göre, bu bölgedeki insanlar türbeye gitmenin Allah’a inanmakla doğrudan bağlantılı olduğunu söylerken türbe aracılığıyla Allah’tan dilek dilediklerini ve dileği kabul olunca da “sadaka” adı altında küçük çocukları sevindirecek hediyeler aldıklarını belirtmektedirler¹. Türbede edilen dualarla dilenen dileklerin gerçekleşeceğine kalpten inanılırsa duanın daha hızlı kabul olacağı, dileğin çabuk gerçekleşeceği düşünülmektedir. Şih Muhammet El Hekim Türbesine giden kaynak kişinin daha önce üç hafta üst üste cuma günleri gittiğinde bunun bir ritüele dönüştüğünü ve dualarının kabul olduğunu dile getirmiştir (KK2). *Üç sayısı Türk mitolojisinde önemli bir yere sahiptir. Bu önem sadece Türk mitolojisinde görülmez, kadim kültürlerden itibaren üç sayısının önemini vurgulanır. Üçleme; kadim Mısır’da İsis, Osiris ve oğulları kurtarıcı Horus; Hint düşüncesinde yaratıcı Brahma, yok edici Şiva ve güç veren Vişnu şeklinde ortaya çıkar. Asurlularda Şamaş (güneş), Sin (ay), İstar (yıldız); Sümer’de Anu, Enlil, Ea Tanrı üçlemelerine rastlanır. (Schimmel, 2000: 82; aktaran Yücel, 2011: 25). İslam, bir tevhit dinidir ve genel olarak Allah’ın birliğinden yola çıkarak yapılan tüm dini ibadetlerde tek sayılar göze çarpar. Beş vakit namaz, yedi say, yedi şavt, namaz esnasında rükû ve secdede üç, beş veya yedi kez tekrar edilen zikirler ve daha pek çok ibadet tek sayılara gösterilen özene örnektir. Temizlikle ilgili hususlarda da üç sayısı İslam dininde önemli bir yerdedir (aktaran Yücel, 2011: 29). Alevi-Bektaşî kültüründe de üç sayısı ön plandadır ve büyük öneme sahiptir. Özellikle cemlerde edilen dualarda Allah-Muhammed-Ali üçlemesi göze çarpar. Alevi felsefesine göre Allah-Muhammed- Ali birdir. Üçünü birbirinden ayırmak yanlıştır (Avşar, 2012: 142). İslam inancındaki ve bölgedeki Alevi nüfusun çokluğundan dolayı özellikle Alevi kültüründeki üçler sayısının önemi, türbeye üç hafta üst üste neden gidildiğini açıklar vaziyettedir. “Aynı zamanda Nusayrilere göre Ali, zahirde/ görünüşte imam ise de bâtini olarak Tanrıdır. Ezelilik, sonsuzluk, günahları başışlama, tövbe edenlerin tövbesini kabul etme, yardım isteğine cevap verme, rızık verme gibi ilahi sıfatlara sahiptir. Ali b. Ebi Tâlib’in ilahi niteliğini belirten öğretisi, mezhebin pek çok metninde ve özellikle de tarikata kabul ritüellerinde kullanılan ahitnamelerde ifade edilmektedir” (Bulut, 2011: 589). Buradaki sıfatların da beş tane yani tek sayıda olması, İslam inancındaki tek sayıların önemine, bu tek sayıların ise Allah’ın teklifine işaret ettiği düşüncesine ışık tutmaktadır. Cuma günü ise İslam inancında kutsal kabul edilen gündür. Bunun sebebi ise Hz. Peygamberin, “Güneşin doğduğu en hayırlı gün cumadır; Âdem o gün yaratılmış, o gün cennete girmiş ve o gün cennetten çıkarılmıştır; kıyamet de cuma günü kopacaktır” hadisinden kaynaklanmaktadır (URL3).*

Şih Muhammet El Kerim Türbesi, İskenderun’un Mustafa Kemal Mahallesinde bulunmakta olup, şehir merkezine çok yakın bir konumdadır. Bu sebeple insanların ulaşım imkânı kolaylığı sebebiyle her zaman bu türbeye uğrayıp dua etmeleri çok elverişlidir ve bu türbenin içinde dua etmenin insanların kalbine ferahlık verdiği söylenmektedir (KK1-2). Bir diğer türbe, Serinyol’da bulunan Seyd el Hıdır, Seydne Şih Hasan, Seydne Şih Musa ve Şih Yusuf el Hakim’in ortak buluşma

¹ Burada geçen cümleler görüşülen kaynak kişilerin çoğunluğunun ortak düşünceleri olduğundan, direkt bir metin halinde kayda geçirilmiştir.

noktasıdır. İnanişâ göre bu dört evliya kişinin içtima noktası olarak bu türbeyi seçmeleri, burayı kutsal bir hale getirmiştir. Diğer türbelerden farklı olarak tek kişi üzerine kurulmamış, tıbbi alanın ehli olduğuna inanılan bu dört evliyanın isimleri üzerine kurulmuş bir yapıdır (KK4-KK5). Bu türbe daha çok hastalıkları geçiren, hasta kişilerin derdine derman olan fakat azımsanmayacak kadar da sıkışmış insanların sıkıntısını geçiren bir türbe olarak bilinmektedir (KK6). Bu dört evliya kişi, yedi cuma üst üste gidip derdine derman arayan hastanın rüyasına girmiştir. Rüyadan önce kişi, hastalıkları için üç farklı doktora gitmiş, ilaçla tedavi görmüş, hastalığı stabil kalarak ilerlemesi önlenmiş ancak hastalığında gerileme yaşamamıştır. Kalp hastalığı, alzheimer başlangıcı, kist gibi hastalıklardan muzdarip olan kaynak kişi, Serinyol'daki türbeye yedi hafta üst üste cuma günleri gitmiş, cuma gününün gecesini orada dualarla geçirmiş ve sonrasında bu dört evliyanın rüyasına girdiğini belirtmiştir. Aslında makbul olan üç hafta üst üste gitmektir, kişinin yedi hafta üst üste gitmesinin sebebi kendi isteği olmasıdır (KK4). Anlatılana göre bu dört evliya kişi, rüyada hastanın beynine ve kalbine ameliyat yapmış, hastadan üç katlı bir eve tırmanmasını istemiş ve kişi üçüncü kata tırmanınca 'Kadir' isminde bir erkekle karşılaşmış ve eline bir hortum alıp hortumdan akan parlak suyu görmüştür (KK4). Rüyasında da üç katlı bir eve çıkılması istenen kişi gerek İslami açıdan gerek Türk kültürü açısından üç sayısının önemini bilmemekte fakat buna rağmen ısrarla üç katlı ev olduğu vurgusunu yapmaktadır. Bu rüyayı gördükten sonra kişinin hastalıkları gerilemiş, önüne geçilebilir bir hal almış ve en nihayetinde duraksamıştır. Bu durumun sadece rüyayla ya da kullandığı ilaçlarla değil, ikisinin bileşiminden oluştuğunu düşünmektedir (KK4). Bu türbeye dair bir diğer inanış, Seyd el Hıdır sebebiyle de dara düşen kişilerin yardımına yetişildiğidir. Hayata dair herhangi bir sıkıntı içerisinde olup, türbeye gidip Seyd el Hıdır aracılığıyla Allah'tan yardım istenirse, muhakkak dara düşen kişinin refaha kavuşacağına inanılmaktadır (KK5). Maddi açıdan büyük zorluklar yaşayan ve evinde altı çocuğu bulunan kişi, üç hafta üst üste perşembe gecesi bu türbeye gitmiş, üçüncü haftanın sonunda kendisini maddi zorluğa uğratan kişinin sabaha karşı aramasıyla uyanmış ve böyle bir sıkıntıya mahal verilmeyeceğini çünkü rüyasına bir dervişin girip ona yaşattığı sıkıntının yanlış olduğunu anlattığını söylemiş, bu sebeple de ortada maddi anlaşmazlığın kalmayacağını belirtmiştir (KK5).

Adı geçen bu dört evliyanın buluşma noktası olan bu türbe; geniş, üzeri çinko ile kaplı, dört musluğu olan bir mutfağa sahiptir. Aynı zamanda ziyarete gelen kişilerin getirdiği yer yataklarının, yorgan, battaniye ve nevresimlerin bulunduğu üç küçük odalı bir yapıya da sahiptir. Türbe tüm bu inşalardan ayrı fakat aynı arsanın içindedir. İçerisinde Kur'an-ı Kerim ve mealleri, Yasin-i Şerif ve birçok dua kitabı bulunmakta, bu türbenin binasına ait yeşil demirlerle çevrili küçük balkonumsu bir alan bulunmaktadır. Türbe girişinin sol tarafında her zaman temiz tutulmasına özen gösterilen ve hem görevlilerin hem ziyarette bulunan kişilerin sık sık temizlediği iki adet lavabo bulunmaktadır. Ziyarette bulunan kişilerin bu lavaboları temizlemesi, türbeye yapılan bir hayır olarak görülmektedir (KK7).

Aynı zamanda bu türbede dilenen dilekler neticesinde türbenin bahçesinde bulunan incir ağacının köküne dileği dileyen kişinin bir ya da üç bidon su dökmesi gerektiği söylenmektedir. Dökülen su şişe sayısının tek sayı olmasının sebebinin ise Allah'ın tekliği ve birliğine işaret ettiği aktarılmaktadır (KK12). Aynı zamanda daha önce bu türbeye gidip adağını adayan kişi, dileğinin kabul olduğuna şahit olursa yalınayak vaziyette ikametinden adağını adadığı türbeye kadar yürür, bunu da karşılığını aldığı dua sebebiyle, hürmet simgesi olarak yapar. (KK9, KK12)

İskenderun Bölgesinin eski zamanlarda bataklıktan ibaret olduğunu söyleyen kaynak kişi, bu durumun havaalanı yapımına olanak sağladığını ve sonrasında havaalanı yapımı için birkaç girişimde bulunulduğunu ekledi. Günümüz İskenderun Teknik Üniversitesi Merkez Kampüsünün bulunduğu yerden başlayarak Mustafa Kemal ve Konarlı Mahallelerini kapsayacak şekilde havaalanı yapımına başlanmış ancak Konarlı Mahallesinde bulunan Hıdır Aleyhisselam Türbesi'nin bu inşaatı izin vermediği, manevi güçlerin o türbenin yıkılmasının önünde durduğu görülmüş ve günümüze aktarılmıştır. (KK8, KK10). Kepçelerle gelen ekipler önce halkın iradesiyle karşılaşmış,

kepçenin çalışmasına izin vermemişler. Ardından halk, iş makinelerine karşı çıkmayı bırakmış ve sonrasında iş makinelerinin bozulduğu görülmüş. Bu bozulmaları Hıdır Aleyhisselam türbesinin kutsallığına yoran halk, türbenin bu yapımdan dolayı yıkılması gerektiğini ancak kutsal mekan olduğu için buna izin verilmediği inancına bağlamışlardır. (KK2, KK5, KK9, KK10, KK12, KK13)

Sonuç

Türbe inancı, doğrudan dinsel dairede değerlendirilmektedir. Aslında Allah'a inanmanın eyleme dökülmüş hali olarak görülen Hatay-İskenderun bölgesinde yer alan üç farklı türbeyi konu edinen bu çalışmada, bölgenin inançsal yapısı, inanç gereği gerçekleştirilen ritüeller değerlendirilmiş olup tüm bunların mahiyeti araştırılmıştır. Saha olarak seçilen bölgede 6 Şubat depremi sonrası hasarlar görüldüğünden ve göçler çoğaldığından, elde edilen bilgiler azımsanamaz fakat olabildiğince derin de değildir. Bölge insanının çoğunluğunun Nusayri kökenli olması, kaynak kişilerin bu bağlamda değerlendirip konuşması, bu çalışmayı daha çok Hatay bölgesindeki Nusayri inanışlar çerçevesine almakta olsa da bölgede görülen çok kültürlü yapı bu ritüellerin tek bir mezheple eyleme dökülmesinin önüne geçmiş, farklı kültürlerin birbirlerine saygısından bu eylemleri her kültüre sahip insan gerçekleştirebilmiştir. Bu çalışma, Hatay bölgesinde yaşatılan evliya kültlerinden olan türbe inançlarının insanların yaşantılarında nasıl devam ettirildiği konusunu ele almış ve önemli üç türbenin hayatlardaki yerleri ve bu türbelere dair inançlar aktarılmıştır. Türbelerin insanların hayatındaki işlevlerinin sorgulanması noktasında ise şu çıkarımlara varmak mümkündür:

- İnsanlar, inanma ve güven duyma ihtiyaçlarını türbeler aracılığıyla giderirler.
- Çaresiz kaldıkları durumlarda sığınma, ait olma ihtiyaçlarını bir türbe aracılığıyla karşılarlar.
- Daha önce yaşanmış, duyulmuş ya da şahit olunmuş bir durum sebebiyle kendi derdine derman aramak için türbe inancı doğmuştur.
- Türbeler, insan hayatlarında görünmez bir el olarak algılanmış, yaratıcının kuluna varlığını ve merhametini göstermek için dualarını daha çok duyduğu yer olarak düşünülmüştür.
- Türbelere aile, ailenin yetiştirme tarzı, yaşanan şehrin kültürü gibi sebeplerle inanılır. Bu durum geleneklerin parçası olduğu için inançlara yön verebilmektedir.
- İnsanlar, manevi destek bulmak amacıyla türbelere inanırlar.
- Türbelerde yatan kişilerin yüksek makamlı olduğuna inanılır. Bu kişilerden dua yoluyla yardım alınabileceği, dileklerin gerçekleştirebileceği düşünülür.
- İç huzur, kaygının azaltılması, psikolojik rahatlama gibi sebeplerden dolayı insanların türbe inançları doğmuş veya güçlenmiştir.
- Hastalığa şifa bulma sebebiyle türbelere olan inançlar artmıştır.
- Yaratıcıya daha yakın olduğunun düşünülmesi, kutsal kitap barındırıyor olması, duaların duyulacağı hissedilmesi türbe inancını doğurmuş veya artırmıştır.

KAYNAKÇA

DİJİTAL KAYNAKLAR

URL1: Antakya, Serinyol, https://www.turkcebilgi.com/serinyol,_antakya (Erişim Tarihi 17.01.2024)

URL2: İlçemizin Tarihi, İskenderun Kaymakamlığı, www.iskenderun.gov.tr (Erişim tarihi: 17.01.2024)

URL3: Cuma, İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/cuma> (Erişim tarihi: 29.01.2024)

YAZILI KAYNAKLAR

Avşar, M. (2012). Tokat'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Selmani, TOKAT

Bayat, Fuzuli (2007) Mitolojiye Giriş İstanbul: Ötügen Yayınevi

BAŞEYMEZ, Fatma (2009), "Çok kültürlülük Açısından Hatay", Selçuk Üniv., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Bulut, H. İ., (2011). Tarih İnanç Kültür ve Dinî Ritüelleriyle Nusayrilik. *Ortadoğu Yıllığı 2011* , vol.7, no.7, 579-614.

Can, R., Abacı, L. Ç., & Kadioğlu, S. (2011). Öldükten Sonra da Şifa Dağıtan Bir Tıp Adamı: Şeyh Yusuf El Hekim. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 1(1), 29-32.

Çobanoğlu, Ö. (2021). Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş. Akçağ Yayınları, Ankara.

Eliade, M. (2003). Dinler Tarihine Giriş. Çev. Lale Aslan. İstanbul: Kabcacı Yayınları.

Gezer, S. (2023). Türk Kültüründe Atalar Kültü ve Ölüler Kültü Kavramları. Turkish Academic Studies.

Hançerlioğlu, O. (2000). Dünya İnançları Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kafesoğlu, İ. (1980). Eski Türk Dini. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Karaman, K. (2010). Ritüellerin Toplumsal Etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi.

Kıyak, A. "Geleneksel Türk İnanışlarındaki Su Kültü ve Elazığ'daki İzleri" Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi.

Köksal, H. (1987). "İzmir ve Çevresinde Yatırlar ile Bunlara İlişkin Olarak Yaşayan İnançlar", III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Gelenekler Görenekler ve İnançlar, IV. Ankara: M.İ.F.A.D. Yayını.

Kültür Bakanlığı (1992), Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü, C.1., Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Ocak, A. Y., (1992), Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menakıpnameler, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Ocak, Ahmet Yaşar (2005), Alevi ve Bektaşî İnançlarının İslam Öncesi Temelleri, İletişim Yayınları, İstanbul.

Schimmel, A. (2000). Sayıların Gizemi (Çev. Mustafa Küpüşoğlu) Kabcacı Yayınevi, İstanbul, 2000 (Aktaran Ümmühan Yücel, Türk Halk İnanışlarında 2011: 25)

TDK (2012), Büyük Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara

Yücel, Ümmühan (2011) Türk Halk İnanışlarında Sayılar, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ANKARA s.25-29

SÖZLÜ KAYNAKLAR

- KK1: Refide Altaş, 1972 doğumlu, kamu çalışanı, İskenderun-Merkez5
KK2: Hülya Culha, 1978 doğumlu, lise mezunu, ev hanımı, İskenderun-Merkez
KK3: Latife Gül, 1962 doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, İskenderun-Merkez
KK4: Halime Arslan, 1948 doğumlu, okur-yazar, esnaf, Hatay-Serinyol
KK5: Zeki Gül, 1960 doğumlu, ilkokul mezunu, emekli, İskenderun-Merkez
KK6: Semiha Güvercin, 1945 doğumlu, okur-yazar, ev hanımı, İskenderun-Merkez
KK7: Zehra Güvercin, 1950 doğumlu, okur-yazar, ev hanımı, İskenderun-Merkez
KK8: Zeliha Güzel, 1972 doğumlu, okuryazar, esnaf, İskenderun-Merkez
KK9: Ünsal Gündüz, 1976 doğumlu, okuryazar, ev hanımı, İskenderun-Merkez
KK10: Aslı Uslu, 1998 doğumlu, okuryazar, öğretmen, Nardüzü Mahallesi
KK12: Lütfiye Gül, 1962 doğumlu, okuryazar, ev hanımı, İskenderun Merkez

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In this article, the tomb visits of İskenderun, the district of a multicultural city with various cultures in terms of field, history and present-day life, a few small towns connected to it and Serinyol neighborhoods of Antakya have been examined, the reasons for going to the tombs, the miracles of these sacred places, and the rumors passed down from language to language among the people have been recorded. Hatay has formed the junction point of three continents throughout history. Therefore, it has been a place where different beliefs and cultures have been experienced. Antakya, which is connected to Hatay, where many civilizations and religious beliefs live, is known as the mosaic city of religions and values in this respect. Today, as a result of Mustafa Kemal Atatürk's struggle, it is known as the Turkish Homeland. Antakya, for which so much struggle was waged, has many religious and social values after these processes. The fact that the rituals performed by people in the İskenderun region by going to the tombs are recorded reveals the difference and importance of the study. In this context, the present study aims to investigate the basis of the evolution of the belief structure and cults living in these regions and to record the narrations about the tomb beliefs that can be handled in this religious context.

Method

In order to achieve this goal, in this research, the semi-structured method of observation and technique, which is one of the qualitative research methods, was used in order to get to the bottom of the reasons underlying the beliefs of the religious structure living in the region, the tomb beliefs that are handled in the religious circle, and the meanings and values that individuals attribute to the tombs based on their subjective experiences. In the research, the tombs of Hıdır Aleyhisselam, Şih Muhammet El Kerim in İskenderun and Seyd el Hıdır in Serinyol were the subject of the research. The sample group of the research consists of twelve people, eleven of whom are over the age of forty and one of whom is under the age of forty. The data collection process started in December 2023 and ended in February 2024, and a total of twelve people were interviewed. The data were collected in the natural environment of the informants. In the analysis of the data, the informants were listened to carefully and the first stage of the analysis was completed by classifying the information as relevant or unimportant. Subsequently, a summary was drawn up with the researcher's notes and the points emphasized by the

informants, the information obtained as a result of the interview was categorized with the themes and inferences were drawn accordingly.

Results

At the end of the study, it was concluded that the tombs where peace is sought satisfy the needs of people to believe and trust through tombs, and that when they are desperate, they meet their needs for refuge and belonging through a tomb. In addition, it was concluded that the belief in tombs arises in order to seek a cure for their own troubles due to a situation that has been experienced, heard or witnessed before, that tombs are places where people pray for mercy, that the people lying in the tombs are believed to have high authority and that they go to the tombs with the belief that they heal diseases.

Discussion and Conclusion

In this study, which focuses on three different tombs in the Hatay-Iskenderun region, which are seen as the embodiment of belief in God, the belief structure of the region and the rituals performed in accordance with the belief were examined. Since the research region was damaged after the February 6 earthquake and migration increased, the information obtained is not detailed, although it is abundant. The fact that the majority of the people in the region are of Nusayri origin, and that the source people evaluate and speak in this context, the Nusayri beliefs in the Hatay region were more effective in this study. However, the results of the study were not based on a single sect due to the respect of the people of the region for each other.